

V Gdaňsku dojezdily poslední tramvaje Konstal 105Na

06.03 2021 20:35, Libor Hinčica, Tramvaje

Přístavní město Gdaňsk se stalo prvním velkým polským městem, kterému se podařilo obnovit vozový park tramvají výhradně nízkopodlažními tramvajemi a ukončit provoz legendárních vozů typové řady Konstal 105Na.

Slavné „Konstaly“ začaly být do Gdaňsku dodávány v roce 1975, krátce po zahájení sériové produkce výchozího modelu 105N. Ten byl v závodě v Chorzowě nedaleko Katovic vyvíjen od roku 1970, přičemž oproti dříve vyráběným typům měl přinést především modernější design (elektrická část byla převzata prakticky bez úprav z předešlého modelu 13N – „polské té jedničky“).

Někdy se v této souvislosti uvádí, že design tramvají měl být inspirován československými tramvajemi Tatra, konkrétně modelem T5A5. Ten byl ale do výroby zadán až v roce 1971, přičemž Poláci pracovali na vlastní verzi „hranaté“ tramvaje již od roku 1968. Byť se v tomto případě jednalo o nerealizovaný typ Konstal 103N, na který navázal další nerealizovaný typ 104N, byly znalosti získané při projektování obou těchto vozů zúročeny právě při projektu tramvají Konstal 105N, z nichž ty první byly dokončeny v roce 1973 (trojice prototypů), krátce po dokončení československého prototypu vozu T5A5, takže vzájemná inspirace je prakticky vyloučena. Vývoj tramvaje byl realizován v konstrukční kanceláři Konstalu a pod jejími designovými křivkami byl podepsán vedoucí atelieru Konstalu inženýr Henryk Ciosiński. Ten vozidlu propůjčil na svou dobu moderní ostré křivky s velkorysým zasklením, pro které si tramvaje vysloužily v Polsku přezdívku „akvárium“.

Vozy Konstal 105Na v Gdaňsku coby vozidla autoškoly na snímku ze září 2019. (foto: Libor Hinčica)

Sériová výroba vozů Konstal 105N byla zahájena v listopadu 1974 (první vyrobené kusy opustily závod o rok později) a ukončena v roce 1979, kdy došlo k náhradě za inovovaný model Konstal 105Na. Ten vydržel ve výrobním programu v různých modifikacích až do roku 1997, přičemž celkem mělo opustit výrobní závod Konstalu 3 305 vozů (včetně úzkorozchodné verze označované jako model 805N(a) a obousměrné verze 111N, tyristorové verze 106N(a) a dalších odvozenin).

Gdaňsk převzal jedny z prvních vyrobených vozů 105N na konci února 1975 a do provozu je uvedl na lince č. 2 (tehdy v trase Centrum – Wrzeszcz – Oliwa) dne 5. 3. 1975. První dodávka čítala pouze 5 kusů, dalších 71 vozů 105N následovalo do roku 1979, než město přesedlalo na inovovaný typ 105Na (od r. 1981). U něj se odehrály jak vybrané konstrukční, tak designové úpravy. Zmizelo například typické prosklení pod čelním oknem a bočními okénky řidiče, které mělo u původního modelu výhradně designovou úlohu. Vzhledem k tomu, že šlo skrze tyto prosklené plochy vidět na sedícího řidiče či řidičku, nenalezla tato okénka z pochopitelných důvodů příliš zalíbení u ženského personálu v sukních.

Spolu s ikonickými Konstaly 105Na v původním vzhledu opustily gdaňský provoz i všechny jejich modifikace. Na snímku ze 7. srpna 2020 je zachycena vzhledově upravená souprava vozů ev. č. 1339 a 1340, jak na lince 8 překonává úsek Żabi Kruk – Okopowa. (foto: Matěj Stach)

Celkově vzato však byly nové tramvaje vnímány jako revoluční, byť nešlo o první vozy z produkce Konstalu v Gdaňsku, neboť město již dříve odebralo článkové vozy Konstal 102N a 102Na. Právě tyto kloubové vozy sehrály zajímavou roli i ve vztahu k vozům 105Na, neboť v roce 1988 došlo k dohodě mezi Gdaňskem a Krakovem, v jejímž rámci nastala výměna 46 vozů Konstal 102N/Na z Gdaňsku za stejný počet tramvají 105Na z Krakova. Tato výměna umožnila v roce 1988 vytvořit unifikovaný vozový park složený výhradně z vozů Konstal 105N a 105Na. Tato hegemonie přetrvávala až do roku 1997, kdy začaly dodávky prvních nízkopodlažních vozů. Celkem Gdaňsk do konce roku 1990 zařadil 274 tramvají 105Na (z toho 228 nových a 46 zmíněných ojetin).

Gdaňský retro „trojskład“ podruhé. Na fotografii z parného srpna 2020 vjíždí budoucí muzejní souprava vozů č. 06300, 06299 a 06309 do zastávky Pomorska, odkud bude po lince 8 dále tematicky pokračovat až na pláž. (foto: Matěj Stach)

Posledního pravidelného nasazení do provozu se dočkaly gdaňské Konstaly 105Na dne 4. 3. 2021, tedy den před 46. výročím od prvního nasazení na linku. Slavnostní rozloučení spojené s předáním posledního nově dodaného vozu Pesa Jazz z 30kusové objednávky proběhlo dne 5. 3. 2021 a dne 6. 3. 2021 se mohli Konstaly 105Na naposledy svézt ještě cestující na zvláštním spoji v čase mezi 10. a 15. hodinou v trase Jelitkowo – Stogi. Cestování v tomto spoji bylo zdarma.

Roli historických vozidel má nadále plnit celkem 6 vozů řady 105N/Na. Jeden z vozů 105N už dnes jako historický slouží a svým vzhledem tomu odpovídá, další dva téhož typu na svou opravu čekají. Řadu 105Na má pak reprezentovat „trojče“ vozů ev. č. 06300, 06299 a 06309, byť v tomto případě půjde o zvláštního „kočkopsa“. Vozy sice jsou uvedeny do stavu, jenž má připomínat 80. léta, jsou ale vybaveny českou elektrickou výzbrojí TV Progress z produkce Cegelecu, a tak jsou označovány jako typ 105Nch.

Url: V Gdaňsku dojezdily poslední tramvaje Konstal 105Na